

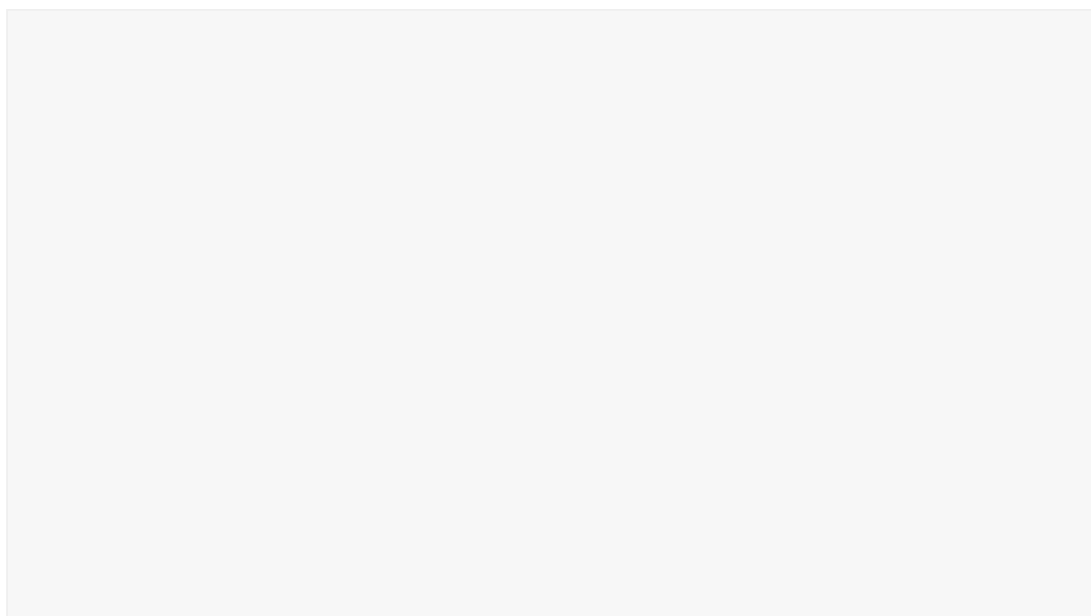
De kool en de geit gespaard in advies voor euthanasie bij wilsonbekwame dementen

10 december 2021

De KNMG heeft een standpunt ingenomen over euthanasie bij wilsonbekwame dementen. De welhaast klassieke gang van zaken bij dementie is: je dementeert, je hebt het maar half in de gaten, je schrijft op dat je in ieder geval niet naar het verpleeghuis wilt, je dementeert verder en hebt het helemaal niet meer in de gaten, je eindigt in het verpleeghuis.

Daar aangekomen zijn sommigen zo ongelukkig dat er sprake is van ondraaglijk en uitzichtloos lijden, met de nadruk op ‘sommigen’. De meesten zijn in hun dementie ongeveer net zo gelukkig of ongelukkig als ze waren toen ze geestelijk nog intact waren. Kijk maar om u heen als u een nulmeting wilt doen. De KNMG stelt dan ook uitdrukkelijk dat alleen de omstandigheid dat je naar het verpleeghuis moet niet erg genoeg is voor euthanasie.

Mocht je wilsonbekwaam, dement en doodongelukkig in het verpleeghuis eindigen zonder wilsverklaring, dan krijg je geen euthanasie. Uw huisarts had u bij de eerste tekenen van de ziekte meteen uitvoerig moeten onderhouden over het traject dat zich toen voor u uitstreckte. Ik begrijp dit advies wel, en het klinkt prima binnen de setting van een werkgroep. Maar menig huisarts zal het als een onmogelijke zo niet wrede opdracht ervaren als ze de vers dementerende moet confronteren met de komende ellende waarbinnen dan ook nog wat keuzes afgedwongen moeten worden.

Wie kan zo goed vooruitblikken?

En dan de wilsverklaring. Je moet duidelijk opschrijven wanneer je, eenmaal te dement om het aan te geven, euthanasie zou willen. Wie kan zo goed vooruitblikken? Niemand. Vandaar dat mensen allerlei ontwikkelingen opschrijven die later niets betekenen voor hun welzijn: ‘Als ik mijn kinderen, mijn vrouw, mijn man, niet meer herken’ is bijna standaard. Maar als je het in die toestand best naar je zin hebt? Er is denk ik maar één ding dat je kunt opschrijven: ‘Als ik doodongelukkig ben in mijn dementie’. Helaas gaat de KNMG ervan uit dat de wilsverklaring een reële situatieschets moet bieden.

Notoir lastig is de uitvoering van euthanasie bij mensen die niet snappen dat je hun euthanasie wilt verlenen. Ik zeg het zo lieflijk mogelijk, want mij werd het woord ‘doodmaken’ herhaaldelijk verweten. De KNMG vindt dat je als euthanaserend arts steeds moet blijven proberen te zeggen wat je de patiënt gaat aandoen. Je moet het niet doen als er tekenen zijn dat de patiënt geen euthanasie wil, kan niet schelen wat er in de wilsverklaring staat. Echter: soms hoeft je niet te zeggen wat je gaat doen.

Ik citeer: ‘Alleen als communicatie met de patiënt onmogelijk is omdat het voor de patiënt zeer nadelig is om over euthanasie te communiceren, bijvoorbeeld omdat dit hevige agitatie of hevige onrust veroorzaakt, mag de arts besluiten om hiervan af te zien’.

Wat niet weet wat niet deert

Nadelig voor de patiënt? Daar staat: als je denkt dat mevrouw Jansen op tilt gaat als je haar uitlegt dat ze nu euthanasie krijgt, dan zeg je het gewoon niet. Wat niet weet wat niet deert. De KNMG gaat nog verder: als je denkt dat mevrouw toch gaat tegenspartelen (agitatie of hevige onrust) dan is ‘premedicatie’ op zijn plaats. Premedicatie krijgt u voorafgaand aan een operatieve ingreep zodat u niet sidderend van angst de OK in gerold wordt. Het wordt van tevoren met u besproken en maakt u een beetje slaperig en meegaand. Premedicatie bij euthanasie is andere koek. Het wordt uiteraard niet besproken. En het is niet bedoeld als angstremming, het gaat er om uw wil uit te schakelen, niet voor een ingreep, maar om u ‘euthanasie te kunnen verlenen’. ‘Beetje slaperig’ is dan niet goed genoeg, het is niet de bedoeling dat u nog van u af kunt bijten.

Maar wacht. Nadat is uitgelegd hoe je protest moet omzeilen staat er dat je protest wel serieus moet nemen. De arts moet altijd alert zijn op uitingen of gedragingen van de patiënt die strijdig zijn met het schriftelijke euthanasieverzoek. Deze uitingen of gedragingen kunnen een reden zijn om af te zien van euthanasie.

Kool en geit ongeschonden. Het was wijzer geweest om twee standpunten te publiceren, die elkaar best mogen tegenspreken, want zo liggen de kaarten. De meeste artsen zijn niet bereid om euthanasie uit te voeren bij wilsonbekwamen. Sommige wel.

Bert Keizer is filosoof en arts bij het Expertisecentrum Euthanasie. Voor Trouw schrijft hij wekelijks een column over zorg, filosofie, en de raakvlakken daartussen.